

KEMIJOEN VESISTÖALUEEN TULVARISKIEN HALLINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2016–2021

PÄÄTÖS SUUNNITELMAEHDOTUKSEN OSITTAISESTA HYVÄKSYMÄTTÄ JÄTTÄMISESTÄ JA PALAUTTAMISESTA VALMISTELUUN

1. Ministeriön aiempi päätös asiassa

Tulvariskien hallinnasta annetun lain (620/2010, *tulvariskilaki*) mukaan vesistöalueelle, jolle on nimetty yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue, sekä merenrannikon merkittävälle tulvariskialueelle laaditaan tulvariskien hallintasuunnitelma. Tulvariskien hallintasuunnitelmat hyväksyy maa- ja metsätalousministeriö.

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi 18.12.2015 Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman vuosille 2016–2021 lukuun ottamatta suunnitelman jaksoja 8.2, 9.3, 10.2 ja 11.1 niiltä osin, kuin tulvariskien hallinnan tavoitetasoksi oli asetettu keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuva tulva ja toimenpiteenä tämän tavoitetason saavuttamiseksi oli tulvavesien pidättäminen vesistöalueella Kemihaaran uudella säännöstelyaltaalla.

Hallintasuunnitelmaehdotuksen hyväksymättä jääneet osat olivat:

8.2 Tavoitteet

Tulvariskien hallinnan tavoitteet Rovaniemellä, Kittilässä ja Kemijärvellä erittäin harvinaisella (1/250a) tulvalla (Taulukko 18: Rovaniemen, Kittilän ja Kemijärven tulvariskien hallinnan tavoitteet).

9.3 Toimenpiteiden arvioinnin johtopäätökset

Tulvavesien pidättäminen vesistöalueella uudella säännöstelyaltaalla (Taulukko 28: Hallintasuunnitelmassa esitettävät toimenpiteet Kemijoen vesistöalueella).

10.2 Tulvasuojelutoimenpiteet

10.2.3 Tulvavesien pidättäminen vesistöalueella uudella säännöstelyaltaalla

11.1 Toimenpiteiden yhteenveto ja etusijajärjestys

Tulvavesien pidättäminen vesistöalueella uudella säännöstelyaltaalla (Taulukko 56: Kemijoen tulvariskien hallinnan toimenpiteiden priorisointi sekä Taulukko 57b: Yhteenveto hallintasuunnitelmassa esitetyistä toimenpiteistä ja niiden priorisoinnista).

Ministeriö siirsi asian ratkaistavaksi edellä sanotuilta osin sen jälkeen, kun Kemihaaran altaan aluevarauksen sallittavuus Natura-alueen Kemihaaran suot (FI1300907) suojelun kannalta olisi ratkaistu luonnonsuojelulain (1096/1996) 66 §:n mukaisesti tuolloin vireillä olleen Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavoituksen yhteydessä.

Ministeriö esitti päätöksen perusteluina, että Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavoituksen yhteydessä oli tehty 15.12.2015 päivätty luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi Kemihaaran altaan aluevarauksesta. Arvioinnin mukaan Kemihaaran allas heikentäisi merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden perusteella Natura-alue Kemihaaran suot on sisällytetty osaksi Natura 2000 -verkostoa. Suojeluarvojen todennäköinen heikentyminen tuotiin esiin myös Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaehdotuksessa ja sen liitteenä olevassa ympäristöselostuksessa.

Koska maakuntakaavoitus oli hallintasuunnitelmaa hyväksyttäessä vireillä, ministeriö piti tarpeellisenä odottaa kaavoituksen yhteydessä tehtävää luonnonsuojelulain mukaista päätöksentekoa Kemihaaran altaan aluevarauksesta, ennen kuin ministeriö päättäisi Kemijoen tulvariskien

hallintasuunnitelman hyväksymisestä säännöstelyaltaan osalta. Aluevarauksen sallittavuus tuli maakuntakaavoituksessa ratkaista luonnonsuojelulain 66 §:n mukaisesti ottaen tarvittaessa huomioon mahdollisuus poiketa suojelusta valtioneuvoston päätöksellä laissa säädetyn edellytyksin.

Kemijoen vesistöalueen hallintasuunnitelmaehdotuksessa tavoitteena oli suojata tietyt kohteet keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuvalla tulvalla. Suunnitelmassa ei ollut esitetty, miten tavoitteeseen voitaisiin päästä ilman uuden säännöstelyaltaan rakentamista. Tämän vuoksi ministeriö lykkäsi suunnitelman hyväksymistä myös sanotun tavoitteen osalta, kunnes Kemijaaran altaan aluevarauksen sallittavuus Natura 2000 -verkoston suojelun kannalta olisi ratkaistu.

2. Asian käsittelyn vaiheet ministeriön päätöksen jälkeen

Korkein hallinto-oikeus on 31.3.2017 antamallaan päätöksellä taltionumero 1485 jättänyt osittain tutkimatta ja muutoin hylännyt maa- ja metsätalousministeriön edellä sanotusta päätöksestä tehdyt valitukset.

Lapin liitto on 12.12.2016 pyytänyt valtioneuvostolta luonnonsuojelulain 66 §:n mukaista päätöstä, joka koskee Natura 2000-verkoston sisältyviä alueita Kemijaaran suot (FI1300907) ja Aatsinki – Onkamo (FI1301409). Hakemuksen mukaan valtioneuvoston päätös oli tarpeen, jotta Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaava voitaisiin hyväksyä ja toteuttaa erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä, kun vaihtoehtoista ratkaisua ei ole.

Valtioneuvosto on 1.2.2018 antamallaan päätöksellä nro YM4/577/2016 hylännyt Lapin liiton hakemuksen Kemijaaran alueen osalta, koska luontodirektiivin (92/43/ETY) 6 artiklan 4 kohdan, direktiivin 6 artiklaa koskevan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, komission ei-sitovan tulkintaohjeen sekä luonnonsuojelulain 66 §:n mukainen edellytys vaihtoehtoisien ratkaisujen puuttumisesta ei asiassa täyttynyt.

Korkein hallinto-oikeus on 11.4.2019 antamallaan päätöksellä 1453/2019 jättänyt osittain tutkimatta ja muutoin hylännyt valtioneuvoston päätöksestä tehdyt valitukset.

3. Ministeriön nyt annettavan päätöksen perustelut

Ehdotuksen hyväksymättä jättäminen

Tulvariskilain 10 §:n 2 momentin mukaan tulvariskien hallintasuunnitelmassa on esitettävä tulvariskien hallinnan tavoitteet kullekin merkittävälle tulvariskialueelle sekä toimenpiteet, joilla tavoitteet pyritään saavuttamaan.

Tulvariskilain 18 §:n 1 momentin ja sitä koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan (HE 30/2010 vp, s. 36) maa- ja metsätalousministeriö päättää tulvariskien hallintasuunnitelman hyväksyessään suunnitelman sisällöstä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valmisteleva ja tulvaryhmän hyväksymä ehdotus muodostaa perustan päätöksenteolle. Lähtökohtana on, että ehdotus sisältää perustellun esityksen tulvariskien hallinnan tavoitteista ja tulvariskien hallinnan järjestämiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Hallituksen esityksen mukaan suunnitelmaehdotuksesta ei tule poiketa ilman perusteltua syytä.

Ehdotuksessa Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016–2021 tulvariskien hallinnan tavoitteeksi on Rovaniemellä, Kittilässä ja Kemijärvellä esitetty tietyissä kohteissa suojautumista keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuvilta tulvilta. Toimenpiteenä tavoitteen saavuttamiseksi on esitetty tulvavesien pidättämistä vesistöalueella Kemijaaran uuden säännöstelyaltaan avulla.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa valtioneuvoston päätöksen 1.2.2018 ja sitä koskevan korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen 11.4.2019 perusteella, että suunnitelmaehdotuksessa toimenpiteeksi esitettyä säännöstelyallasta ei ole mahdollista toteuttaa. Suunnitelmaehdotuksessa ei esitetä muita toimenpiteitä, joilla siinä määritelty tulvariskien hallinnan tavoite voitaisiin saavuttaa. Ehdotus Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016–2021 ei näiltä osin täytä tulvariskilain 10 §:n 2 momentissa säädettyjä vaatimuksia. Suunnitelman hyväksymiseksi ehdotusta on tarpeen muuttaa niin, että tulvariskien hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi vastaavat toisiaan.

Ehdotuksen palauttaminen valmisteluun

Jos ehdotus tulvariskien hallintasuunnitelmaksi osoittautuu puutteelliseksi, tulvariskilain 18 §:n perustelujen mukaan (HE 30/2010 vp, s. 36) maa- ja metsätalousministeriön tulee tapauskohtaisesti ratkaista, onko kyse sellaisista tarkistuksista, jotka ministeriö voi tehdä hyväksymismenettelyn yhteydessä. Jos tarkistukset kohdistuvat tulvariskien hallinnan järjestämisen keskeisiin perusteisiin tai niiden toteuttamistapaan, suunnitelmaehdotus tulee palauttaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uudelleen valmisteltavaksi.

Tulvariskilain 4 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelee suunnitelmaehdotusta varten tarvittavan aineiston tulvaryhmälle ja vastaa siitä, että ehdotus siihen liittyvine valmisteluasiakirjoineen laaditaan laissa säädettyllä tavalla.

Tulvariskilain 16 §:n mukaan tulvaryhmä käsittelee tulvariskien hallintasuunnitelmaa varten laaditut selvitykset, asettaa tulvariskien hallinnan tavoitteet ja hyväksyy ehdotuksen suunnitelmaksi ja siihen sisältyviksi toimenpiteiksi. Tulvaryhmä määrittelee siten, millaisiin tulviin suunnittelussa varaudutaan laissa tarkoitettujen vahingollisten seurausten vähentämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on 20.12.2018 asettanut Kemijoen ja muiden vesistöalueiden tulvaryhmät tulvariskien hallintasuunnitelmien tarkistamiseksi vuosille 2022–2027. Tulvariskilain 20 §:n ja tulvariskien hallinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (659/2010, *tulvariskiasetus*) 13 §:n mukaisesti hallintasuunnitelmien tarkistaminen on valmisteltava siten, että suunnitelmat voidaan hyväksyä ja julkaista viimeistään 22.12.2021.

Suunnitelmaehdotusten valmistelu on parhaillaan käynnissä. Suunnitelmien hyväksymiselle säädetyn määräajan noudattamiseksi tulvariskilain 17 §:ssä säädetty kuuleminen ehdotuksista on järjestettävä vuoden 2021 alkupuolella.

Tulvariskiasetuksen 7 §:n mukaan ehdotukset tulvariskien hallintasuunnitelmiksi pidetään nähtävillä samanaikaisesti vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 13 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen hoitosuunnitelmaehdotusten kanssa.

Tulvariskilain 12 §:n mukaan vesistöalueen ja merenrannikon tulvavaara- ja tulvariskikarttojen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmien laatiminen ja tarkistaminen sovitetaan vesienhoitoalueella yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien kanssa. Erityisesti on huolehdittava siitä, että tulvariskien hallintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet sovitetaan yhteen vesienhoidon järjestämisestä annetun lain 12 §:ssä tarkoitettujen toimenpideohjelman ympäristötavoitteiden kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo edellä sanotuin perustein, että Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaan vuosille 2016–2021 tarvittavien muutosten valmistelua ei ole tarkoituksenmukaista erottaa parhaillaan käynnissä olevasta valmistelusta hallintasuunnitelman tarkistamiseksi vuosille 2022–2027.

4. Päätös

Maa- ja metsätalousministeriö jättää hyväksymättä ja palauttaa ehdotuksen Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelmaksi vuosille 2016–2021 Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle uudelleen valmisteltavaksi siltä osin, kuin suunnitelmaehdotuksen jaksoissa 8.2, 9.3, 10.2 ja 11.1 tulvariskien hallinnan tavoitetasoksi on asetettu keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuva tulva ja toimenpiteenä tämän tavoitetason saavuttamiseksi on tulvavesien pidättäminen vesistöalueella uudella säännöstelyaltaalla.

Suunnitelmaehdotusta on muutettava siten, että sen jaksoissa 8.2, 9.3, 10.2 ja 11.1 asetetut tulvariskien hallinnan tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi vastaavat toisiaan. Tämä voidaan tehdä esittämällä uuden säännöstelyaltaan sijaan muita toimenpiteitä, joilla ehdotuksessa tarkoitettut kohteet Rovaniemellä, Kittilässä ja Kemijärvellä voidaan suojata keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuvilta tulvilta. Vaihtoehtoisesti suunnitelmaehdotusta voidaan muuttaa niin, että sanotuissa kohteissa tulvariskien hallinnan tavoite asetetaan ja sen edellyttämät toimenpiteet mitoitetaan suojautumiseksi useammin kuin keskimäärin kerran 250 vuodessa toistuvilta tulvilta.

Edellä sanotut muutokset tulee valmistella ja esittää osana ehdotusta, joka laaditaan Kemijoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman tarkistamiseksi vuosille 2022–2027.

Päätöksestä tiedottaminen

Tieto tästä päätöksestä toimitetaan Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka kuo-
luttaa päätöksestä toimialueensa kunnissa sekä ilmoittaa päätöksestä riittäväällä tavalla sanoma-
lehdissä.

Sovelletut säännökset

Laki tulvariskien hallinnasta (620/2010) 4, 12, 16–18 §

Muutoksenhaku

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä. Päätös voidaan tulvariskien hallinnasta annetun lain 22 §:n nojalla panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa neuvotteleva virkamies Ville Keskisarja, p. 0295 162 390, sähkö-
postiosoite ville.keskisarja@mmm.fi.

Maa- ja metsätalousministeri

Jari Leppä

Lainsäädäntöneuvos

Pekka Kemppainen

Tämä päätös on lähetetty vain sähköisesti. Allekirjoitettu päätös on maa- ja metsätalousministeriön arkistossa.

LIITE

valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Tähän päätökseen saa hakea muutosta Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Valituskirjelmä osoitetaan Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle, ja se on toimitettava valitusajassa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden kirjaimoon.

Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

- 1) sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös saattaa vaikuttaa;
- 2) asianomaisella kunnalla, maakunnan liitolla ja alueen pelastustoimella;
- 3) yleistä etua valvovilla viranomaisilla;
- 4) sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön- tai luonnonsuojelun taikka vesivarojen käytön edistäminen ja jonka toiminta-alueelta tulvariskien hallintasuunnitelma koskee.

Valitusaika

Tämä päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöksen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon, kun se on annettu. Päätöksen antopäivämäärä on 12.11.2019. Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää päätöksen antopäivästä sitä päivää määrääikaan lukematta. **Valitusaika päättyy 12.12.2019.**

Valituksen sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta,
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta, mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi ja millä perusteilla muutosta vaaditaan,
- valittajan nimi ja kotikunta,
- postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa, asiamiehensä tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustajansa taikka jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- jäljennös päätöksestä, johon haetaan muutosta
- muut asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi,
- asiamiehen valtakirja, jos asiamies ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja.

Valituksen toimittaminen ja oikeudenkäyntimaksu

Valituksen voi toimittaa henkilökohtaisesti, postitse maksettuna postilähetyksenä, sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä taikka asiamiestä tai lähettiä käyttäen. Valituksen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Valituksen on saavuttava valitus hallinto-oikeudelle virka-aikana ennen valitusajan päättymistä. Sähköisen asiakirjan tulee olla perillä siten, että se on hallinto-oikeuden käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä siten, että viestiä voidaan käsitellä valitusajan viimeisenä päivänä ennen kello 16.15.

Hallinto-oikeuden kirjaamon virka-aika on maanantaista perjantaihin kello 8.00-16.15.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden yhteystiedot

käyntiosoite: Isokatu 4, 3 krs, 90100 Oulu
postiosoite: PL 189, 90101 Oulu
puhelinvaihe: 029 56 42800
telefax: 029 56 42841
sähköpostiosoite: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi